

Matematikai alpműveltség vs. logikus gondolkodás

KÉZI CSABA

Debrecen Egyetem, kezicsaba@science.unideb.hu

Abstract. In the frame of the project EFOP-3.6.1-16-2016-00022 „Debrecen Venture Catapult Program” on June, 2018, I maked a test and it was completed by a secondary school students.

Bevezetés

Az EFOP-3.6.1-16-2016-00022 projekt keretében 2018. júniusban szintfelmérő tesztet írtam a mátészalkai Esze Tamás Gimnáziumban. A teszt feladatai két fő csoportra oszthatóak. A teszt egyik része tisztán logikai feladatokat tartalmazott, a másik része az általános matematikai alpműveltséget mérte fel. A tesztet 40 tanuló töltötte ki. A diákok 11. osztályosak voltak.

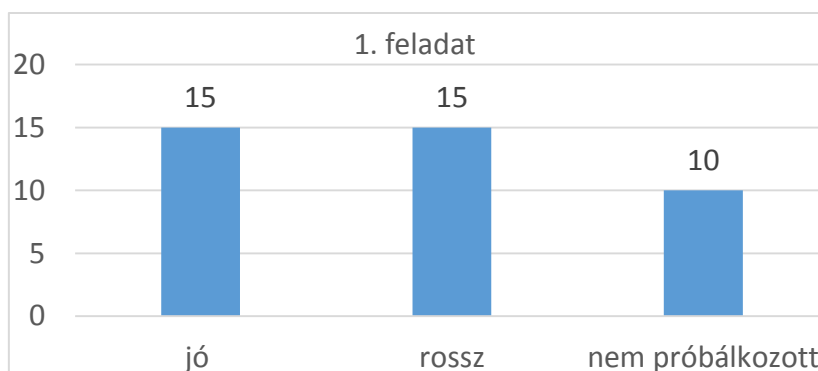
1. Logikai feladatok

1. feladat:

Egy hajó oldalához van rögzítve egy hatfokú létra, amelynek fokai 30 cm távolságra vannak egymástól. Apálykor a víz alulról a második fokig ér. Ezután a víz 60 cm-t emelkedik. Hányadik fokig ér most a vízszint?

Megoldás:

Most is alulról a második fokig ér a víz, hiszen a hajó és a hozzá rögzített létra a vízzel együtt emelkedik.

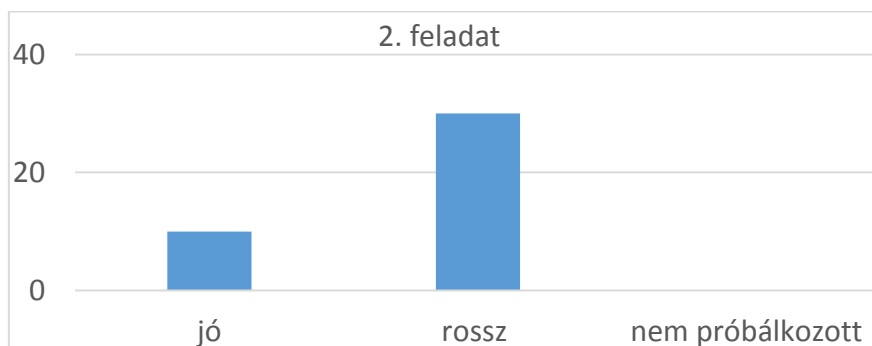

2. feladat:

Egy palack bor 10 dollárba kerül. A bor maga 9 dollárral többbe kerül, mint a palack. Mennyi a palack ára?

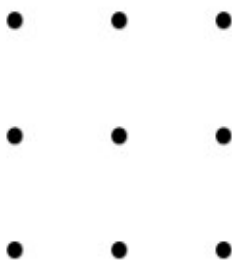
Megoldás:

A palack ára: x , a bor ára $9+x$, így a bor és a palack együtt $9+2x$ forintba kerül. Tehát a $9+2x=10$ egyenletet kell megoldanunk, amiből $x=0,5$ adódik. Tehát a palack 0,5 dollárba kerül.

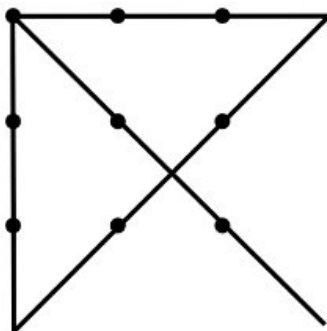

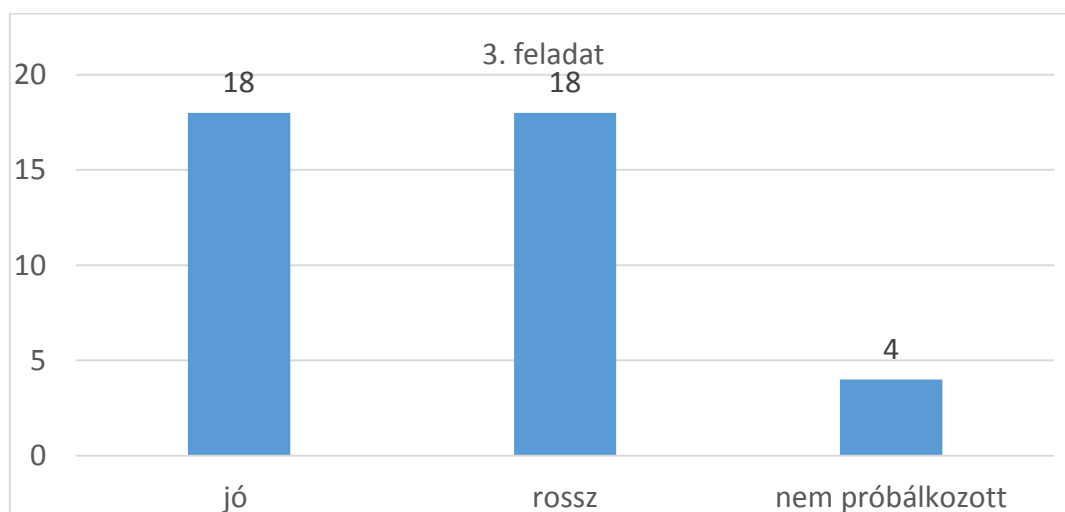
3. feladat:

Az ábrán látható 9 pontot kösd össze a ceruzád felemelése nélkül négy egyenes vonallal!

Megoldás:

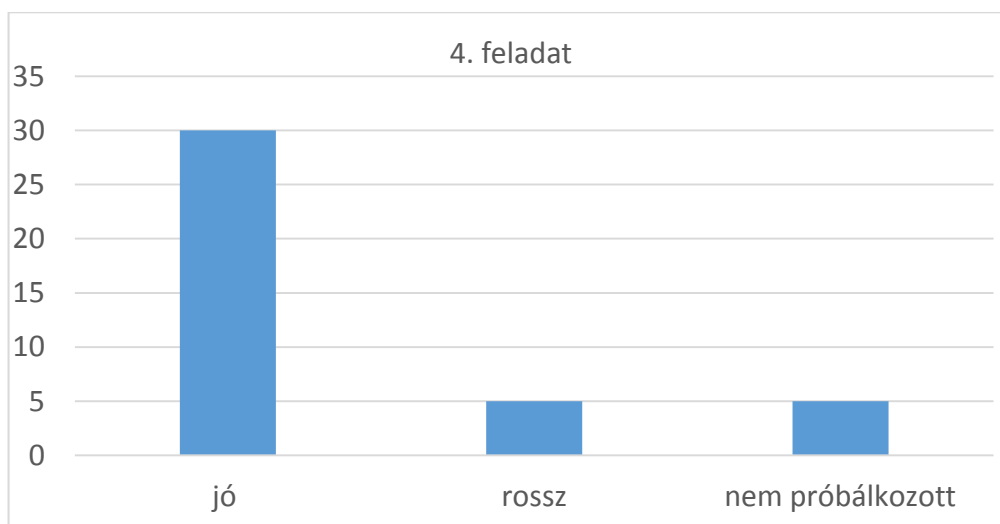

4. feladat:

Egy kereskedő vásárolt valamit 7 dollárért, eladta 8 dollárért, visszavásárolta 9 dollárért, majd újra eladta 10 dollárért. Mekkora volt a nyeresége?

Megoldás:

Az első két tranzakción együtt (vásárlás és eladás) 1 dollár haszna keletkezett, a második vétel és eladás kombináción is 1 dollár, azaz összesen 2 dollár a nyeresége.

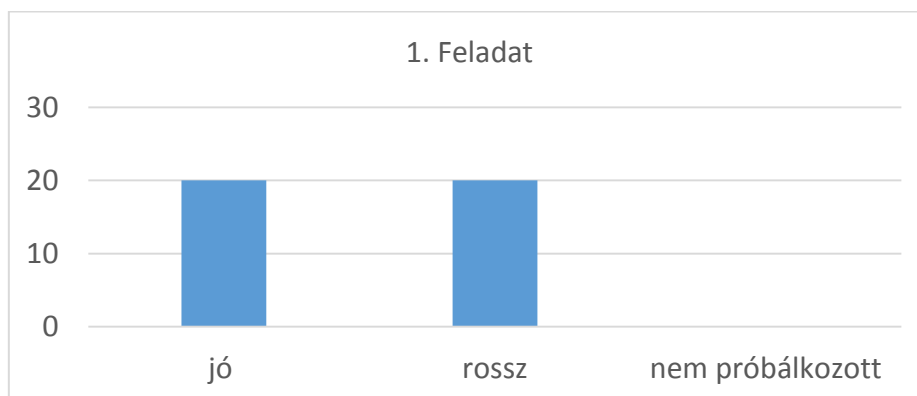
2. Matematikai alapképességet felmérő feladatok

1. feladat:

Add meg $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = -2 \cdot |x - 3| + 2$ függvény helyettesítési értékét az $x = 2$ helyen! Határozd meg az f függvény szélsőértékek típusát, helyét és értékét!

Megoldás:

A függvény helyettesítési értéke az $x=2$ helyen $f(2) = -2 \cdot |2 - 3| + 2 = 0$. A függvénynek maximuma van. A maximum helye $x=3$, maximum értéke $f(3) = 2$.

2. feladat:

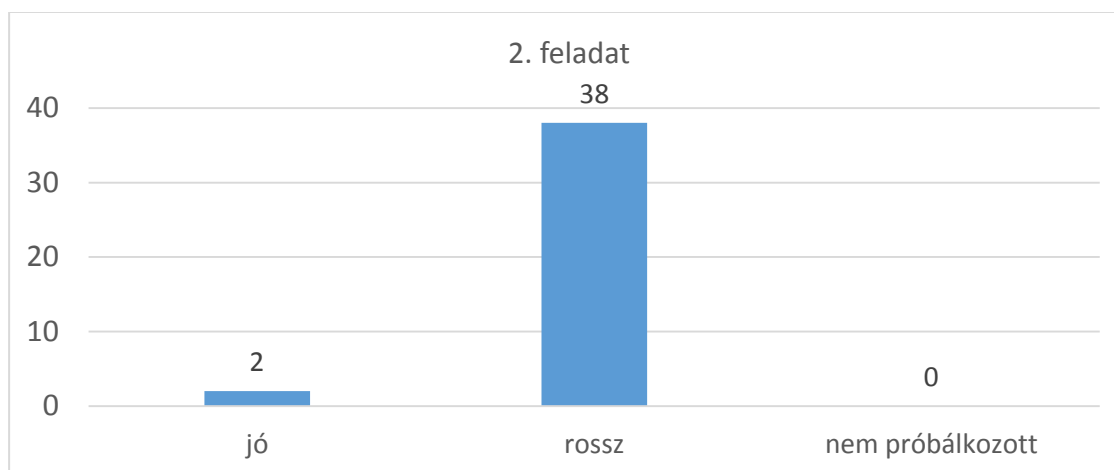
Oldd meg a valós számok halmazán a $\frac{\frac{2}{x}}{\frac{1}{2} + \frac{1}{x}} = 1$ egyenletet!

Megoldás:

Az egyenlet megoldás:

$$\frac{2}{x} \cdot \frac{2x}{x+2} = 1 \Rightarrow \frac{4}{x+2} = 1 \Rightarrow x = 2.$$

Ellenőrzés után láthatjuk, hogy a kapott szám valóban megoldása az eredeti egyenletnek.

3. feladat:

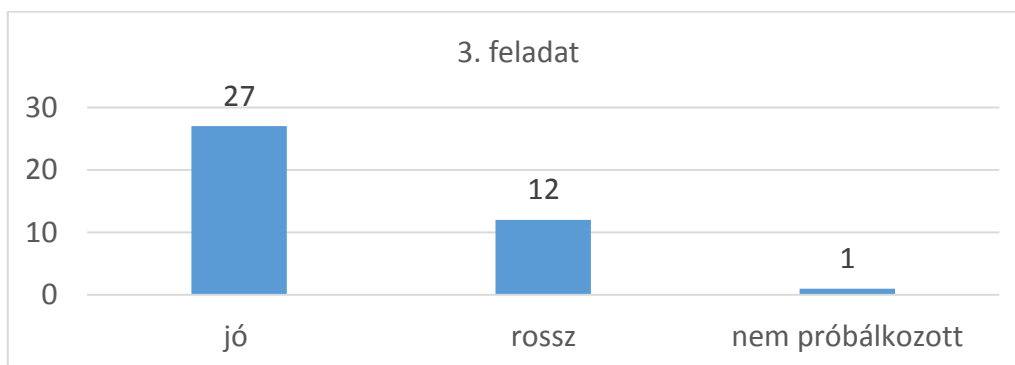
A következő kifejezés eredménye a „b” változónak hanyadik hatványa:

$$\frac{b^2 \cdot b^4 \cdot \sqrt{b}}{b^{\frac{2}{3}} \cdot b^{\frac{1}{2}}}$$

Megoldás:

A hatványozás és gyökvonás azonosságainak felhasználásával azt kapjuk, hogy

$$\frac{b^2 \cdot b^4 \cdot \sqrt{b}}{b^{\frac{2}{3}} \cdot b^{\frac{1}{2}}} = \frac{b^2 \cdot b^4 \cdot b^{\frac{1}{2}}}{b^{\frac{2}{3}} \cdot b^{\frac{1}{2}}} = \frac{b^{\frac{13}{2}}}{b^{\frac{7}{6}}} = b^{\frac{32}{6}}.$$

4. feladat:

Egy egyenlő szárú háromszög alapja 6 cm, szárjai 5 cm hosszúak. Mekkora a háromszög területe?
Mekkora a háromszög köré írt körének sugara?

Megoldás:

A háromszög magassága a Pitagorasz tétel felhasználásával 4 cm. A háromszög területe

$$T = \frac{6 \cdot 4}{2} = 12 \text{ cm}^2.$$

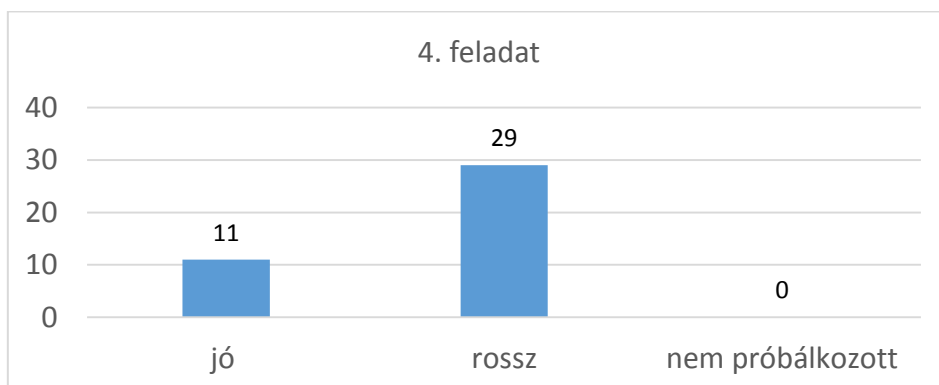
Felhasználva, hogy

$$T = \frac{a \cdot b \cdot c}{4R},$$

ahol a, b és c a háromszög oldalai és R a háromszög köréírt körének sugara, azt kapjuk, hogy

$$12 = \frac{6 \cdot 5 \cdot 5}{4R}$$

azt kapjuk, hogy $R = 3,125 \text{ cm}$.

3. Összefoglalás

Összegezve az ismertett eredményeket, azt vehetjük észre, hogy a tanulók tudnak ugyan gondolkodni, azonban a lexikális tudások meglehetősen hiányos matematikából.

Ezen eredmény véleményem szerint részben annak is köszönhető, hogy a diákok középiskolában nagyban támoszkodnak a függvénytáblázat használatára, így nem rendelkeznek a feladatok megoldásához szükséges alapösszefüggések ismeretével.

Hivatkozások

- [1] Horváth Á, *Logikai feladatok középiskolásoknak*, ELTE szakdolgozat, 2012.
- [2] Szanyi Gy, Kézi Cs, *Matematika alap-, közép- és emelt szinten (Készüljünk a felvételire a „mindennapok” matematikájával)*, Debreceni Egyetem, 2018.